

Catalunya Artística

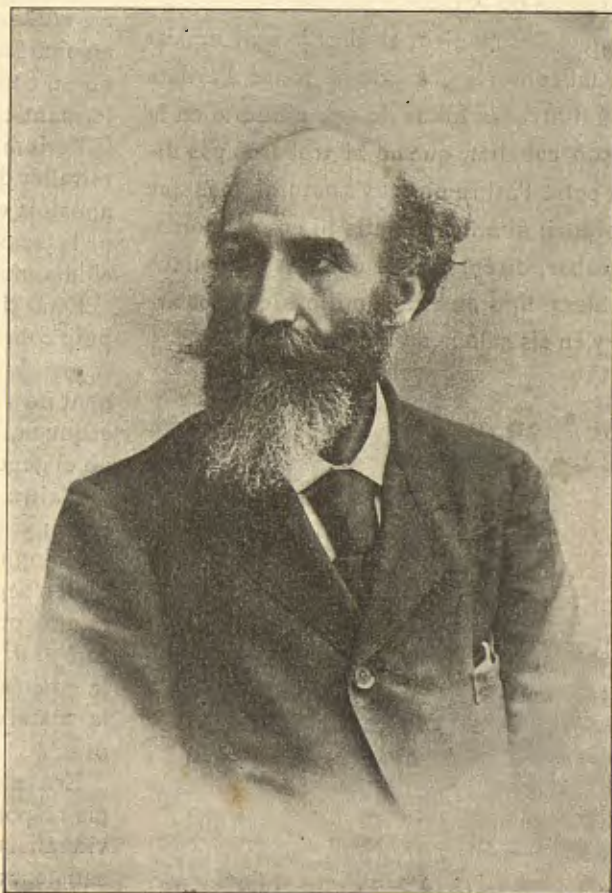
ANY II.—BARCELONA, 5 SETEMBRE 1901.

GENT NOTABLE DE CATALUNYA

Núm. 65.

15 céntims.

JAUME PAHISSA. — (*Fotografia Martí*).

Gent notable de Catalunya.

JAUME PAHISSA.

La fama senyala á n'aquest notable dibuixant-pintor com un dels pahissatjistas de més vol, y cal afegir que en Pahissa també toca á la perfecció la figura, de lo que n'ha donat galana prova il·lustrant espléndidament una de las darrerases edicions de *Don Quixot de la Manxa*.

El seu llapis es portentós cuan traslada á la fulla de paper una impressió de la Naturalesa; sempre que'ls boscos, las salzaredas, las masias, las torrenteras, els pobles montanyenchs son triats per l'artista pera formar part de sos albums, en ells hi restan ab tota la veritat, ab tota sa grandesa, y fins hi sentiréu la flayre y la brisa y veureuhi móurer las fullas dels arbres y sentiréu fins la xafogor del ple sol que bat per aquells recons de poble.

En Pahissa es màgich; ell diu: jo vull aquest roure; y tal com Natura criá al roure, l'artista se'l endú dintre las fullas de son album ó en la tela de son caballet, que no hi trobaréu pas diferencia entre l'arbre pintat y'l natural, més que ab lo corpori; ni en els detalls ni en el color.

Per acabar, dirém que'ls cuadros y dibuixos d'en Pahissa figuran en els millors centres artistichs y en els salons de més bon gust.—A.

CAPARRONET DE SON FILL ALBERT.

(Apunte inédit de J. Pahissa.)

Algunas consideracions

á propòsit de "Llibertat".

Dos fets paradoxats, á que ha donat lloch l'obra d'en Rusiñol, m'han cridat l'atenció.

El propòsit evident del autor—l'únic potser, el més clar al menos — ha sigut fueitejar ab la seva obra á certa mena de tipos que, segons diu el poble gráficamente, *predican romansos y venen vinagre*. Més endavant ja parlarém de si ho ha lograt.

De totas maneras, era una comedia veure com els aludits, en comptes de quedar escorreguts y amagarse, s'bellugavan més que ningú, cridant, no en contra de la tendencia de l'obra, sinó re-fermant encara més la nota del autor.

Periódichs que converteixen la Llibertat en mirallet d'alosas per omplenar la caixa, falsos apóstols en que fan servir las ideas d'esqueneta pe'ls seus fins personals, tots se desfeyan en elogis, massa calurosos, pera ésser sincers.

Está clar que'l fet no'm sorprengué gens, puig com diu molt bé l'adagi, *cap geperut se veu el gep*, y la millor manera de conseguir que la gent no s'adongui del bulto que un hom té á la esquena, es fent arriat y gatzara porque's fessin ab el geperut del costat.

L'altre fet de que'ls parlava, ja es més complexe; y, per explicársel, cal entrar en l'examen psicológich de llurs causas determinants.

Ben segü que may s'havia vist el cas de que en una obra d'intenció social, com pretén ésser *Llibertat*, els aplaudiments de las *butacas* y'ls de la *galeria* esclatessin en el mateix passatge, en la mateixa *frase*, confonentse en aixordadora ovació.

Era un espectacle curiós veure com el segon pis responia á las ironias d'en *Martinet*, l'individualista, y remarcar, ensemps, las mostrases satisfetes aprobació ab que'l públich burgés de la *platea* rebia aquellases andanadas, que, d'haverli sigut donadas ab el seu verdader nom,

haurien rebutjat ab un sant esborronament d'indignació.

¡Oh poder omnipotent de la *etiqueta*! Tu ets el manyach que governa la remada humana y la conduheixes per allí ahont més convé als rabadans que trafiquejan ab la seva llana.

Si vols mal à un gos, digas qu'es rabiós: si vols desferte d'una idea que puga retallar la part que t'has pres ó t'han donat en el banquet de la vida, engánxali un trosset de paper al demunt, ab un rétol infamant, y estigas tranquil; per més qu'aquella idea porti en sas fecondas entranyas el deslliurament y la felicitat dels homes, tot el remat se'n apartará ab horror, sense ni tan sols donarse la pena, avans, de ferhi coneixensa; tot per obra y gracia de la *etiqueta* ab que tu l'has marcada.

Cuan ve al món una veritat, els sabis doctors y rabins, guardadors de la lley escrita, pretorians y policia ensemps de la ciencia oficial, que tenen encarregada á sa inmensa sabiduria, la missió de garbellar las veritats y fer la tria de bonas y dolentas—com si la Veritat, per ella mateixa, no fos la bondat absoluta—agafan á la novella nascuda, y després de mirarla y remirarla, cuan la tenen ben vista del dret y del revés, donan el seu veredict: si es bona, es á dir, si es d'aqueixas veritats infelissas que ni fan ni desfán, li deixan seguir la seva via sense posarli més destorbs; però si es dolenta, si es d'aquellas veritats mal intencionadas que sols venen á n'aquest món expressament per destorbar la sacrossanta digestió dels privilegiats, allavors, ab la excusa de cubrir la seva nuesa, la disfressan tirantli á las espatllas un mantell d'ignominia que l'assenyali á la indignació de tothóm, y la pobreta no troba cap porta oberta per recullirla, ni cap cor per estimarla.

Peró succeheix devegadas que un poeta de cor, compadit dels homes enganyats pe'ls mateixos que deurian servirlos de guia, agafa á n'aquella pobra veritat escarnida y rebutjada, y despullantla de sa vestimenta envilidora, la ensenya als ulls de la multitut, resplandenta de tota la seva nua bellesa, y'ls ulls s'hi encanten y'ls cors se'n enamoran y las ánimas hi fruïxen, y aquella veritat que ningú volia conèixer avans, ilumina, triomfant, totas las conciencias.

Desgraciadament, no's pot dir que sigui aquest el cas de *Llibertat*. Está clar que hi há quelcóm d'aixó; en Rusiñol ha sotllevat un pany

APUNTE INÉDIT DE J. PAHISSA.

del mantell, però no ha tingut prou força ó prou voluntat per'arrebassarlo del tot y deixar la veritat nua.

L'individualisme que'ns predica en *Llibertat*, es una barreja de misantropia y de la màxima *cadascú per ell y reventar al proxim*, que tant á la massa de la sanch té la nostra menestralia: y aixó fa que sigan menos inconsequents els aplausos ab que rebé l'obra.

El verdader individualista, el que ha arribat á poguer afirmar complertament la seva personalitat inferior, se caracteriza pe'l seu altruisme,

per l'afany d'ajudar als demés a deslliurar-se dels agents exteriors que'ls ofegan, y sent llàstima pe'ls débils que lluytan inútilment ab tendències contradictòries.

Aquesta compassió serena del esperit superior, en l'obra d'en Rusiñol no la trobaréu en cap banda. L'individualista de *Llibertat* no lluyta per deslliurar als demés; ja'n té prou ab haver-se deslliurat ell y desde'l cim del seu egoisme y orgull, futeja ab despreci a n'aquells infelissos que no tenen més pecat que'l d'haver nascut ab el cervell estret; que'l de no copiar bé las ideas; y, prenent la paraula per la cosa, viuen esclaus de preocupacions atávicas, ab tot y parlar sempre d'una llibertat que no saben comprendre.

En Rusiñol deuria compadirlos y'ls desprecia: fa mal fet. Perque aquells infelissos no trafiquen ab las ideas com tants d'altres que desgraciadament se'n troban en la pràctica—sobre tot en els pobles de fora, en que la il·lustració es petita—aquells infelissos parlan honradament de llibertat y honradament contradiuen, ab els seus actes, las sevas paraulas, per no tenir consciencia clara de lo que signifiquen. La culpa no es d'ells: la culpa es dels que varen educarlos malament; dels que'ls hi han ensenyat la paraula llibertat, sense explicarllosi'l concepte qu'entranya. Y si l'individualista de l'obra, per tenir un'ànima més poderosa, ha sapigut ab son propi esforç sortir dels llims en que'l demés caminan a las palpentas, el seu deber seria allargarlosi la mà per ajudarlos a enlayrarse fins a la llum: l'acció d'enfonsarlos encara més en las tenebras, ab son despreci, té un altre nom: en comptes d'individualisme, se'n deu dir egoisme.

Bé siga dit que l'individualisme de'n Rusiñol me sembla més retòrich qu'altra cosa. Si fos sentit sincerament, fonament, la conclusió de l'obra seria molt diferenta.

La *Flora* estima al negre—malgrat l'intent del autor, si ha sigut un altre—puig res més significa lo que li diu al acabar la escena entre'ls dos, en l'acte darrer:—«Per tu es la meua ànima.»—Donchs la *Flora* l'estima d'amor, del veritable. Y'l *Negre*, l'home natural, tot sentiment, sense idees positives ni adquiridas en la societat que s'enruna, com diu l'autor, sols per respecte ó esporugüiment devant de las preocupacions d'aquesta mateixa societat, renuncia al amor de la dona que l'estima, casi sense lluytar y fuig cap ab els seus, cap a un pahís que sapigan

estimar (!), ab gran satisfacció del home fort, del individualista Martinet, qu'encoratja la seva fugida.

Donchs bé: si en Rusiñol volia afirmar l'individualisme com a salvació de la Humanitat, el *Negre* y la *Flora*, forts del seu amor y joventut, devian unir-se malgrat y per sobre del ambient que'ls rodeja; podian ésser vensuts en la lluyta, no hi fa res; cuan la personalitat individual se redressa enfront dels prejudicis del medi, la revolta ja es un triomf.

JOSEPH PIULA.

APUNTE INÉDIT DE J. PAHISA.

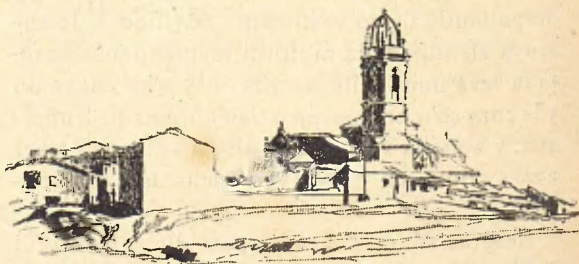
Com te somíó...

Jo he vist el cel seré y en las calitjas
mon ànima esbargida,
y tu del Infinit besar la terra
y sempre ser de día
y filtrante en mon sér assoleyarme,
omplintme tot de ditxa.

Jo he vist en venturia frisdora
ton ànima desfeta
y trobantse ab la meua, unificarse
y resseguir la terra,
y volant pe'ls espays triomfadoras
quedarse una per sempre.

MANEL SERRA Y MORET.

Vich, Agost de 1901.

APUNTE INÉDIT DE J. PAHISA.

LA CREU DEL TERME. — DIBUIX DE JAUME PARISSA.

El gra de blat.

CUENTO PE'L COMTE LLEÓ TOLSTOÏ.

Una colla de xicots jugaven aprop d'un fossar, cuan tot d'un plegat un d'ells va adonarse de quelcòm que semblava un gra de blat, empró tan regrós que gayre bé tenia'l tamany d'un ou de gallina.

Els noys se passavan de má en má la llevar, goytántsela ab extranyesa y atenció curiosa, cuan s'esdevingué á passar vora d'ells un marxant que s'hi embadocá, acabant per comprá-loshi per quatre monedas de coure...

Y l'home aquell anant á ciutat revengué el gra al Emperador com una cosa rara.

El Tzar, admirantse del tamany de la mostra, reuni als homes sabis del imperi á fi de que analisessin la llevar extranya y diguessin si era efectivament una llevar ó un ou de bestia desconeguda. Y'ls homes sabis s'armaren tots de lentes de multiplicar y comensaren l'exámen. Tot feyna en vá.

Deixaren la llevar á la entrada d'un galliner, y las gallinas que allá terrejavan hi acu-

diren totes; bequetejaren el gra fins á foradarlo. Era donchs un gra y fácil de conèixer de qué... Els homes sabis dictaminaren qu'era de blat.

La sorpresa del Emperador fou gran; recomená als homes sabis qu'estudiessin el per qué aquell gra era tan robust y per qué no se'n veyan d'aquella mena...

Y els homes sabis tornaren á consultar llibrots y més llibrots, y tractats d'agricultura especialment... empró sense resultats.

—Senyor,—digueren al Tzar;—únicament els pagesos podrian satisfer els vostres desitjos. Ells tal vegada haurán sentit contar á sos avis quelcòm respecte á la existencia d'aquesta mena de grana...

Y el Tzar segui el consell.

Fou conduhit á sa presència un pagés vellet, molt vellet, que de tant que ho era ni tenia dents y si una barbassa tota blanca; y caminava ajudat de dugas crossas.

El vell pagés examinà ab un deteniment pausat la llevor... Ab prou feynas hi veyà...

—¿Has vist, durant la teva vida, grans com aquest?—li preguntà el Tzar...—¿Per qué pot servir; qu'es? ¿N'has vist sembrar? ¿n'has vist cullir?...

El vell, que sordejaba un bon xich, no l'entengué molt al Tzar; no obstant, com qu'endevinà lo que li preguntava, va respondreli:

—May he comprat grana com aquesta, Senyor, ni n'he vist sembrar may. El blat que he comprat ha sigut molt petit... Tal volta'l meu pare podrà satisfer vostres desitjos, Senyor... Potser ell ha vist la espiga que'l produhia aquest gra extraordinari.

L'Emperador feu comparéixer al pare del vell pagés.

Arribà á sa presencia. Caminava ajudat no més que ab una crossa, encara hi veyà un bon xich y no tenia la barba tota blanca; grisa.

El Tzar li mostrà el gra y el pagés va analitzar-lo.

—Digas,—demanà el monarca,—¿has vist sembrarne may desde qu'ets al món? ¿Has vist si els demés pagesos ne cullian?

—No, Magestat; may n'he comprat ni d'aquesta grossària ni de la usual, perque en el meu temps encara no'ns en serviam del diner pera mercadejar; ens nodriam del pa de las cullitas, donantne á qui no'n tenia... Pe'l demés, aquesta mena de blat m'es desconeguda... Empró jo recordo haver sentit contar al pare que de son temps de noy el blat creixia més ufanós y produhia grana més grossa. Tal vegada'l pare podrà tréurer de duptes á vostra Magestat...

—Peró viu el teu pare?

—Oh, si, Magestat.

L'anaren á cercar y comparegué. Era un jayo robust encara, sapat, caminava sense l'ajuda de cap crossa, sos ulls, uns ullets menuts però vivissims, se movian continuament, enrahonava sense farfallechs y tot just li platejava la barba...

El Tzar com á tots li ensenyà el gra de blat, y el vell, com els altres va examinarlo, tot sospirant de goig.

—¡Qué'n fa de temps, Magestat, que no n'ha vist d'aquesta mena!..—exclamava'l jayo.—Y pegà mossada á la llevor y afegí:—¡Oydá, si que ho es de la mateixa mena!

—Donchs no t'es desconeguda, ¿veritat? ¿ahont se cria y en quin época del any? ¿N'haurias sembrat tu alguna vegada?

—Cuan era jove, Magestat.

—Y n'havias cullida?

—En aquell temps no's coneixia altre blat que aquest, y d'ell pastavam el nostre pa de cada dia.

—¿El compravau ó el culliau?—preguntà el Tzar.

—En el meu temps, Senyor,—respongué el jayo somrient al recort de sa juvenesa—no's cometia pas el pecat de comprar y vèndrer el pa, que ni menys se coneixia'l diner y tothóm tenia'l pa que necessitava!

—Y ahont tenias el camp que produhia aquest blat?

—El meu camp era la terra que Deu ens ha donat á tots pera conreuharla. Allavoras, oh allavoras, la terra no pertanyia á ningú, qu'era de tothóm. Y tots la treballavam, cada hù el seus tros, el tros que necessitava pera viure'n... Y el meu camp, donchs, era'l trós que jo conreuhava. Ningú deya el *leu*, ni el *meu*, ni *ma* propietat, ni la del vehi... Reculliam tots el fruyt del treball nostre y no sentiam ni teniam més ambició...

Callà el vellet un bon xich més enardit que al principi. Y el Tzar va preguntarli:

—Digam, donchs, ¿per qué avuy el blat creix migrat y per qué era tan ufanós allavoras? Digam també una cosa, ¿per qué'l teu net camina ab dugas crossas, el teu fill ab una sola y tu sense ajuda de cap? ¿Per qué tu ets encara tan vigorós ab tot y tenir els anys que tens? Tu deurias ésser el més débil dels tres y ets el més robust; els teus ulls son vius, no't manca ni una dent, ta veu es vibrant com la dels joves... ¿per qué ets aixis, vellet, ho sabs pera explicarmho?

—Si que ho sé, Magestat... Avuy els homes desitjan més de lo que necessitan: ambicionan y's corsecan; son envejosos, ruins, materialisats, avaros; no hi há germanor... Pares y fills s'aborreixen, l'interés porta la guerra sorda dintre la familia, el deshonor creix, l'honor va decrepit, els bordells prosperan... ¡Ah, Senyor, y jo hi viscut sempre en el temor de Deu, y jo no hi possehit més que lo que m'he guanyat ab el treball, y may ha ferit mon pensament la idea d'ambicionar las riquezas del proxim... Jo estich en que tot degenera, Senyor; els sentiments del home com la ufanía del blat!...

Traducció de

PERE D'ARBUÉS.

La papallona á las flops (*)

A n'En Joaquim Ayné Rabell, en testimoni de companyerisme é intens afecte.

Adeussiáu, germanas de ma vida,
 gardeus de la Tardor.
 A mi, son bes ja m'ha deixat ferida
 y m'ha torsat las febles alas d'or.

De mon jardí en els arbres no hi quedava
 ni tan sisquera un niu.
 Y—adeu! —m'han dit veyent que me'n anava.
 —Tu ets la nota darrera del Estiu.—

Soch débil per lluytar. Abandonada
 en els brassos del vent,
 quí sab ahónt pararé aquesta vesprada
 si avans ja no m'he mort d'anyorament.

Sento, per altra part, que m'esperona
 un desitj d'aná avant...
 Potsé'l desitj que sent l'ànima bona
 cuan la Mort poch á poch se va acostant.

Quí sab! Sols sé que, cuan el vent me crida
 m'abrassa y se m'endú,
 sembla que'm vol portar ab sa esbranzida
 á una terra 'hont encar'no hi sab ningú.

Potsé allí'hont van las ilusions perdudas,
 la essencia dels petons,
 l'aroma de las flors desconegudas
 y l'ànima dels pobres papellons.

Sols sé del cert, avuy, que tot m'espanta...
 qu'era felís ahí,
 y que, morintme, anyoro la complanta
 que'l rossinyol cantava en el jardí:

Que, cuan en nits d'Estiu, trista, pensava
 en la vinent Tardor,
 borratxa de perfums, sols desitjava
 trobá ma tomba al peu d'alguna flor.

.....

Ja xiscla'l vent... Tinch por! Soch tan petita...
 y qué sola me'n vaig!
 Dintre mon pobre cor, cóm hi palpita
 el dols anyorament del passat Maig!

El vent ja se m'endú envers las estrelles
 que brodan el cel blau.
 Me'n vaig al cel. Adeussiáu, flors bellas!
 Ja no'ns veurém may més. Adeussiáu!

R. SURIÑACH SENTÍFS.

APUNTE INÉDIT DE J. PAHISA.

El Temps.

Som á ple estiu. El sol, ab son resplandor cremós, dona vida á la Natura. Tot vegeta, tot vibra, y'l món, hermosament engalanat, somriu de joia.

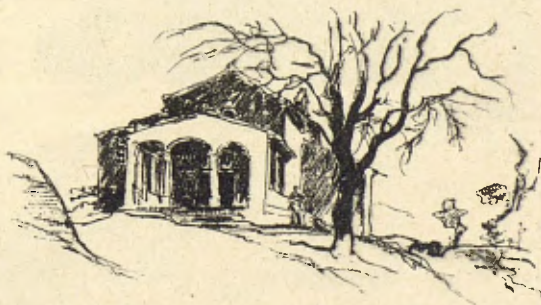
Com la llum que's fon en els cap-vespres silenciosos, s'anirà fonent aquest estiu exuberant que precedeix als dias festosos de primavera. Y arribará l'hivern que glassa'l cor y vesteix de blancor las altas montanyas.

Y passat aquest hivern, altre cop retornará l'estiu, després d'un temps frescal, vessant de flors y aromas, seguint la fatalitat suprema del Temps.

Y sempre'l mateix, una estació darrera un'altra, fruyts darrera flors... tristesas y alegrias de pas... de pas sempre.

Sols el Temps seguirá inflexible, com reflecte d'una vida eterna.

X. ZENGOTITA BAYONA.

APUNTE INÉDIT DE J. PAHISA.

(*) Poesía distingida ab el segón accésit á la Flor Natural en el certamen de La Bisbal, que's celebrá'l día 15 del passat Agost

Els petits pescadors.

Damunt la roca verda y rovellada
molla d'escuma, cama aquí y cama allà
el petit pescador de cara assolejada
d'un bot s'hi asséu ab la canya á la mà.

—Ves que t'hi miris bé,—

li diu la noya somrient, vermella:

A dintre'ls ulls el blau del mar hi té,
esclops als peus y al bras la gran cistella.

—Ves que t'hi fisis bé!—

Y el mar rondina blavament mandrós:
allargassat... voluptuós...

llavieja

las rocas nñas ab passió salvatge.

Tot ell té una gran calma y's rastreja
tranquilament per sobre de la platja!...

Y la canya s'estén...

y l'am penetra en l'aygua misteriosa,
y el mar fa una gran queixa anguniosa,
y en la platja, gement,

treu una llarga fila de dents blanques
y mossega á la Terra!

Pró'l petit pescador que no ho entén,
espera dret y la noya se'l mira,
espera astut... y á la fi estira...

La noya esclata somrient, xerrayre,
el noy fa l'home y posa un pam de greix:
s'ha alsat la canya ab forsa y bot en l'ayre
ben amarrat en l'am el pobre peix
que's contráu y's belluga en l'agonia:
Brillan al sol els seus mullats colors,
cauhen las gotas d'aygua, com si fossin

[plors,

y els noys s'envermelleixen d'alegría!

Y al lluny, al horitzon asserenat,
ab una gran passivitat
brillan á sol ponent las velas blanques...

S'enfonza'l Sol ab una calma gran
y el mar sempre intranquil, va mossegant
trayent las blanques dents, la llarga
[platja!...

Y vé la nit ab una calma gran!...

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER.

(Dibuix de Dionís Baixeras.)

FOLK-LORE CATALA

Corrandas populars

RECULLIDAS EN DIVERSAS ENCONTRADAS DE CATALUNYA.

C

(Continuació.)

125

Canta, *compañero*, canta,
canta tu, que jo no puch;
tinch la meva amor malalta,
Deu l'hi torni la salut.

(Gerri de la Sal.)

126

Carnestoltas fredas
de poca virtut
n'hi há molts que ballan
ab el ventre vuyt.

(Sarrià de Girona.)

127

Carnestoltas fredas
y'l blat va á divuyt,
cuants n'hi há que ballan
ab el ventre vuyt.

(Collbató.)

128

Carnestoltas fredas
y'l blat va á disset...
cuants n'hi há que ballan
ab el ventre estret.

(Berga.)

129

Contrabandista'm faria
si no fos tan temerós,
que'n vaig veure á Tarragona
manillats de dos en dos.

(Igualada.)

130

Comensém aná á ballá
ab gran alegría al cor,
ballaréu una sardana
obligada de fiscorn.

(Ripoll.)

D

131

Dotze horas cauhen en terra
y'ls àngels cantan al cel
alabat per sempre siga
el Santíssim Sagrament.

(Montagut.)

132

Diuhén que l'amor mata
y aixó no es veritat
perque si l'amor matava
jo ja'n fora enterrat.

(Bruch de Dall.)

133

De festejar no me'n cuydo
ni me'n vull cuydar tampoch;
si me n'hi podia está una hora
no me n'hi estaria un cort.

(Sampedor.)

134

Deu vos guart, senyor rector,
que estéu ben acompanyat
en la poltra de l'Alosa
y'l carratell al costat.

(Marsá.)

135

De la soca'n surt la rama,
de la rama'n surt la flor,
de la flor ne surt la Verge,
de la Verge'l Redemptor.

(Nuria.)

136

De cansons y de follías
tota una cuartera'n sé,
las butxacas ne tinch plenas
y un sach que'n deslligaré.

(Salás.)

137

Dos ous ne tinch al foch
y'l bon porró aprop
en venint de la treballada
laytrúm, laytrara.

(Sant Hilari Sacalm.)

138

Diuhén que las morenetas
tenen un mirar extrany
val més una hora d'ellas
que de las blancas un any.

(Collbató.)

139

Dos pardals en una espiga
no s'hi poden sostenir;
dos galans ab una noya
no s'hi poden avenir.
Si l'espiga n'es grosseta
dos pardals s'hi sostindrán
si la noya n'es bonica
dos galans no s'hi avindrán.

(La Gleva.)

GENERAL GINESTÁ PUNSET.

(Seguirán.)

NOVETATS

Benefici de Italia Vitaliani.

Per més que sembli fora de temps parlar del benefici de la mimada actriu, que tingué lloch el dimars de la setmana passada, hem de consignarho en gracia á las simpatías que sempre tinguerem per la eminent artista. No'ns oferí obras noves, empró va tornar á aparéixer á nostres ulls ab tota la sublimitat de que's rodeja cuan interpreta els trossos més culminants de la *Marta Stuart* y de *La dama de las camelias*, en quinas dugas produccions aquella nit, com sempre, va enlayrarse ella y va conmourer's á nosaltres, subjugant á tot el públich qu'era numerosíssim y que tributá una ovació xardorosa á la beneficiada.

Jo crech que'ls entusiasmes unànims d'un públich deuen entrar fóndu en el cor de qui'ls promou, y que no s'oblidan tan fàcilment aquestas emocions adquiridas á forsa de mérit, y per aixó estém satisfets de que la eminent Vitaliani pugui guardar entre'ls llores de sa esplendorosa carrera artística una prova de que se la vol y de que'l seu talent es reconegut y ben pagat ab mostrars de apreci com las que rebé la nit de sa *serata d'onore*.—A.

UNA DONNA, de R. Bracco.

Vol ser l'estudi psicológich d'un cas escepcional. En conjunt l'obra resulta amanerada, y cuan l'autor vol mostrar-se fondo y atrevit cau en un infantilisme que fa somriure. Ja la exposició, de tot punt inverossimil, revela lo que será'l drama. En el tercer acte hi há algún moment interessant, però tot lo demés es d'una fredor tan intensa, que cuan arriba'l final esglayador—obligat de totas aquestas obras que no diuen res ni van en lloch,—un se queda sense haver sentit ni la més petita emoció... Y no vull parlarne més porque no val la pena.

La execució va ressentirse del descoloriment literari de l'obra. La Vitaliani va lluytar victoriosament ab la inconsistencia del drama: al morir va comunicarnos una forta esgarrifansa. En Rizzotto fret y desayrat en el seu paper fret y desayrat: no s'hi esforsava... Els demés actors se movían discretament en l'espai dels personatjes secundaris... y sense ánima.—P. CREHUET.

Quína pena sentirem dimars passat mentres donavam *'addio* á la Vitaliani. Y es que'ns preguntavam (fora ella

que'ns queda d'artístich en nostres teatros? Els que gosém de las bellas del art dramátich ens haurém de quedar á casa recordant el pas de la eximia artista per las taulas d'aquest teatro.

Ab nosaltres, la nit del dimars, devían pensar lo mateix molts que omplían el Novedats, ja que va ferse á la genial actriu y á sos dignes companys d'art, senyora Campi y senyors Duse, Rizzotto y Sainati una despedida xardorosa.

Rebin tots la nostra, y en particular la Vitaliani un arrevéurer ben coral.—A.

Bibliografía.

LLIBRES Y PERIÓDICHS REBUTS EN AQUESTA REDACCIÓ.

QUINZE DÍAS Á LA PRESÓ.—Impresions, notas y recorts d'un dels nou que voluntariament varen constituirse presos en el moviment gremial de 1899.

L'autor d'aquest llibre, don J. Morera y Borés (un dels nou), fa la historia ab prosa pintoresca y agradívola dels successos que's desenrotllaren en la época á que's refereix, contant en tons agre-dolsos las peripecias per que passaren els industrials presos durant aquell rebombori.

Es un llibre molt recomanable.

SEMPREVIVAS.—Corona literaria que un bon número important d'amichs endressan á la memoria del jove don Antoni de P. Vila y Huguet, mort en la ciutat de Sabadell el día 5 de Mars d'enguany.

Es un aplech de recorts en el que hi figuran treballs literaris en prosa y en vers dels escriptors J. Lladó Figueras, Joseph M.ª Pujadas, Pere Pascual Salichs, Joan Plans Colomer, M. Pi Marquet, E. Serra Ustrell, Joan Durán Vila, A. Mas y Casanovas, Joan Costa y Deu, Francesch Colomer, Mossén Salvador Borrell, P. Xavier Santa Eugenia, Mossén Joseph Cardona, Joseph Abril Virgili, Francesch Criach, Salvador Sabater Oliver, Miquel Balmes y Joan B. Vives.

¡CEGUERAL—Ensaig dramátich en un acte y en vers, original de Teodor Banús Grau, estrenat ab brillant éxit la nit del 5 d'Agost de 1900 en el teatro del «Centre Popular Instructiu» de Calella.

Bulletin d'informations de la colonie française de Barcelone.—Publié sous le patronage de la Section de Bienfaisance et au profit de son œuvre. — Número primer correspondent al mes d'Agost.

Lo Somatent.—Diari catalanista d'avisos y noticias que's publica á Reus desde fá XVI anys.

Ab gust hi deixém establert el cambi.

ARXIVER.

Nostres folletins.

Ab el present número repartim el tercer plech de 8 planas del poema

CANIGÓ

una de las obras més genials del gran poeta MOSSÉN JACINTO VERDAGUER, quina primera edició catalana està agotada.

Al oferir al públich la nova edició d'aquest poema, joia de las lletres patrias, recordém á nostres suscriptors antichs y als que vingan á serho desde'l número passat fins á la terminació de l'obra, la promesa que ferem de regalar pera la encuadernació del tomo **unas luxosas tapas en pasta y dorat.**

Al final donarém las *Notas* explicativas y el retrato del autor.

També repartim ab el número d'avuy, el tercer de la bonica novela-epistolar

L' APOSTOL

original d'en Manel Folch y Torres, premiada en el primer Certamen de CATALUNYA ARTÍSTICA celebrat enguany.

Hem rebut el veredict del Jurat del dotzé Certamen Literari d'Olot qu'es el següent:

I. Premi. Núm. 110. Els primers versos. Lema: Natura.—Primer accésit. Núm. 133. La cansó del fosser.—Segon accésit. Núm. 131. Vespral. Lema: Eixa es la hora, etcétera.—II. Premi. Núm. 29. La Sta. Vera-Creu de Besalú. Lema: Pretiosum lignum, etc.—Accésit. Núm. 103. La Santíssima Vera-Creu de Besalú. Lema: Crux fidelis, etc.—III. Premi. Núm. 161. La tornada. Lema: Dulcis amor.—Primer accésit. Núm. 106. A ma patria. Lema: Mon cor es teu.—Segon accésit. Núm. 167. Cap Gros. Lema: Patria.—IV. Premi. Núm. 40. Enfilall. Lema: De ma rectoria.—Primer accésit. Núm. 56. Excelsior. Lema: Nostres amors.—Segon accésit. Núm. 97. Sant Joseph. Lema: Dolos amors.—V. Premi. Núm. 33. Joan Pere Fontanella. 1641.—VI. Premi. Desert.—VII. Premi. Núm. 38. Les Hores. Lema: Fugit irreparable, etc.—Primer accésit. Núm. 96. Intimes. Lema: Agre-dols.—Segon accésit. Nú-

mero 169. La fira d'Olot. Lema: Canteu, etc.—VIII. Premi. Núm. 88. Lo Jesuset dels ciris.—Accésit. Núm. 101. Lo ferrer de la Vall. Lema: Ferredures de plata.—IX. Premi. Núm. 79. Montanya amunt. Lema: Vilaneus.—Accésit. Número 69. L'espallonada.—X. Premi. Núm. 49. Rondalles noves.—XI. Premi. Núm. 170. Estiuencas. Lema: De ma terra.—Accésit. Núm. 168. Flors d'hivern. Lema: Vo'otros, etcétera.—XII. Premi. Núm. 44. Los arbres. Lema: Servez vous, etc.—XIII. Premi. Núm. 47. La Pintura humana.—XIV. Premi. No se adjudica.—XV. Premi. Núm. 159. L'industria olotina. Lema: Labor prima, etc.—XVI. Premi. Número 64. Postas de sol.—Accésit. Núm. 105. Anyorament y conhort. Lema: Deu vos salve.

La companyia Vitaliani, al acabar la campanya en el teatro de Novedats, se proposa reposar durant tot aquest mes. Després farà una excursió per Austria - Hungría, que durará fins el mes de Desembre.

Hem rebut el cartell del Certamen literari organitzat per la colonia estiuhenca dels Josepets (barriada de Sant Gervasi), que tindrà lloch el día 23 del corrent, en el que s'ofereixen els següents premis:

I. *Flor natural*, ab una artística llassada, al autor de la millor poesia quin assumpto es lliure, essent preferida en igualtat de mèrit la que glosi un tema amorós. Com es consuetut, el guanyador deurá ferne present á la dama per ell elegida, la qual, proclamada *Reyna de la Festa*, donará els premis als demés escriptors llorejats

II. *Un objecte d'art*, consistint en una reproducció ampliada del sagell de la *Unió Catalanista*, imitant damasquinat, ofrena de don V. B. y S., al autor de la millor poesia enaltint á nostra patria Catalunya.

III. *Un objecte d'art*, ofrena de la senyora viuda Reixach (taller d'esculptura), á la millor poesia religiosa-moral.

IV. *Un objecte d'art*, ofrena de la Comissió de festes, á la millor composició en vers ó en prosa que descriga la festa major d'una colonia estiuhenca.

V. *Un objecte de molta perspectiva*, ofrena d'un individu de la Colonia, á la millor composició en vers ó en prosa que descriga ab to festiu un *Ball d'any*.

VI. *Un necesser per home*, ofert per dos joves de la Colonia, á la millor poesia festiva, quin tema's deixa á lliure elecció.

VII. *Un llibre de memorias*, á la millor colecció de rondallas breus y festivas,

VIII. *Un aplech d'obras literarias*, ofrena d'un devot de las lletres catalanas, al millor quadro en prosa, quin assumpto es lliure.

IX. *Un objecte d'art plástich*, ofert per un artista (?) á la millor composició en vers ó en prosa que descriga las peripecias d'una criada de servey.

Tots els treballs haurán d'ésser inédits y escrits en llengua catalana, devent ésser remesos al Secretari del Jurat, Joseph Maria Folch y Torres, carrer de l'Argenteria, número 24, *L'Estil*, avans del día 17 d'aquest mes.

Forman el Jurat calificador: Víctor Brosa y Sangermán, president; Antón Busquets y Punset, y Joseph Maria Folch y Torres, secretari.

A tots els que presentin en l'Administració de CATALUNYA ARTÍSTICA els folletins en bon estat del drama en tres actes *Riu avall*, d'en Manel Rovira y Serra, se'ls entregará un exemplar encuadernat mitjansant l'import de 10 céntims de pesseta.

CATALUNYA ARTÍSTICA se ven á París, Boulevard Montmartre, Kiosque núm. 50, de Mme. Scheneider.

ENTRETENIMENTS

Xaradas...

AB PRÒLECH... Y AB PREMI

Si encara hi há aficionats
(com hi havia en l'altre sigle)
que tenen temps vagatiu,
ó siga, horas disponibles,
y no'ls empipan las moscas,
ni la caló'ls mortifica,
ni acaban may la paciència
llegint xaradas y enigmas,
y's passen una setmana
barrinant... sense barrina,
els convidó á que desxifrin
aquestas dugas petitas
xaradas, y pe'l treball
(si es cert que las endevinan)
se'ls donará... lo que diu
la advertencia al peu escrita.

I

Segón, ves *cuart*
prima-dos-terça
cuarta total.

II

Tercera tot
dos tersa-cuarta
primera-dos.

J. STARAMSA.

NOTA.—Els vuyt primers endevinayres que las endevinin y portin exactas las solucions á n'aquesta Administració, tenen dret, si us plau per forsa, al regalo de una comedia en un acte.

Solució al del número passat.

Xarada: A-ca-lo-ra-ment.

Correspondencia literaria.

J. Gili Martí (Sabadell): Trobo qu'es fluixet l'article. Envihi un'altra cosa. L'obra á que's refereix ja está publicada y's ven en aquesta Administració.—*J. M. R.*: Aprofitaré dugas «Espurnas».—*Xavier Casas*: Incorrecte.—*J. Montabiz*: Ab algún retoch podrà anar.—*J. Roca Jové* (Reus): Cap dels dos articles m'agrada. Fassi novas tentativas.—*Genis Vendrell*: Acepto un treball.—*Pepet de Rosas* (Sabadell): Molt mal versificat.—*G. Castell de la Serra*: Anirà.—*Joseph Serra Jalecas* (Sabadell): Procuraré complaure'l cuan siga l'hora, mentres ho acrediti.—*F. Olivés Simó* (Falset): No hi rebut la composició á que's refereix; la d'avuy queda acceptada.—*J. Cortada*: Va arribar tart; ara seria inoportú.—*Pere Palá y Puig*: «L'esma-perdut» entra en torn.—*F. A. D.*: Gracias per la enhorabona.—*R. Ubach* (Tarrassa): Ho trobo un xich gastat.—*L'Apotecari d'Olot*: «L'infant» com á impressió no está mal. Envihi el nom per un si acás.—*R. Homedes Mundo* (Tarragona): Molt incorrecte y massa personal; jo voldria complaure'l en lo altre, però s'ha de tocar molt.—*Sisquet del Full*: No'm xoca; envihi quelcòm més fácil.—*A. S. F.*: Per ésser romans está poch cuydat.. y á ratos no ho resulta.—*Juli Llistar*: Está bé.—*J. C. Layrisa*: No m'agrada.—*Ricart A. Orriols*: Poca cosa.—*Angel Camps*: No aprofito res.—*T. Banús* (Calella): Aceptat.—*N. G. G.*: No més que «La Primceseta».—*J. Sala Bosch* (Girona): Retocada anirà; practiquis.—*Faust Casals Bové*: Entra en torn.—*F. Cornet C.*: Lo mateix li dich.—*J. Aymá Ayala*: Mal rimada; de lo anterior ja veurá lo que puga salvarse.—*J. Quera*: Es fora de temps y... no té assumpto.—*R. Forga Clará*: Ho publicarém.—*I. Soler y D.*: Dels dos treballs me quedo la prosa.—*Joan Sempau*: La «Montanyenca» m'agrada menos que la «Marinesca» y las dugas no m'agradan gayre. Veurém de salvar la última.—*Manel Millet*: Podria esténdrers bon xich més en el propi assumpto y resultaria un article interessant: próbiho y enivil. — *P. Tomás* (Rocafort de Queralt): En 'a vinenta Correspondencia li diré si ó no.—*X. X.*: Ne trobará en molts llibrerias; aixís m'ho diu l'autor.

Fidel Giró, impresor — Carrer Valencia 311, Barcelona.

CATALUNYA ARTISTICA

SETMANARI IL·LUSTRAT de Literatura, Arts y Teatros.

Redacció y Administració: — Raurich, 20, principal. — (Hi ha bussó á la porta.)

DIRECTOR: J. AYNÉ RABELL. — ADMINISTRADOR: BARTOMEU LLURÓ

12 planas de text degut als millors prosistas, poetas y crítichs regionals. — 4 de novela ilustrada.

8 de folletí dramàtic. — Grabats y dibuixos de notables artistas.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: BARCELONA, trimestre 2 pessetas. — FORA, mitj any 4 pessetas.

EXTRANGER un any 12 franchs. — NÚMERO CORRENT, 15 céntims. — NÚMERO ATRASSAT, 20 céntims.